

Володимир ХИЖИНСЬКИЙ,

orcid.org/0000-0002-8450-9087

кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри художньої кераміки, дерева, скульптури та металу

Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну

імені Михайла Бойчука

(Київ, Україна) *vladluck@meta.ua*

Олександр ДЖУЛАЙ,

orcid.org/0009-0004-9275-3479

магістр кафедри художньої кераміки, дерева, скульптури та металу

Київської державної академії декоративно-прикладного мистецтва і дизайну

імені Михайла Бойчука

(Київ, Україна) *alyonajuly@aol.com*

АНІМАЛІСТИЧНІ ФОРМИ У СУЧАСНІЙ ХУДОЖНІЙ КЕРАМІЦІ: ТРАНСФОРМАЦІЯ ТРАДИЦІЙНОГО МИСТЕЦТВА

У статті досліджено анімалістичні форми у сучасній українській художній кераміці, зокрема їх трансформацію у контексті сучасного мистецтва та збереження культурної спадщини. Обґрунтовано, що анімалістичні мотиви, які мають глибокі традиційні корені, пов'язані з фольклором, міфологією та ритуальними уявленнями, у сучасному мистецтві виконують значно ширші функції. Виявлено, що ключовою проблемою залишається недостатнє інтегрування сучасних технологій у процес створення виставкової кераміки, що обмежує її адаптацію до потреб сучасної аудиторії.

Проведено глибокий аналіз еволюції анімалістичних мотивів у художній кераміці, які традиційно використовувалися у побуті, ритуалах і декоративному мистецтві. У статті підкреслюється, що такі мотиви сьогодні активно переосмислюються через призму нових технологій та концептуальних підходів.

Розкрито їхню нову роль у виставкових форматах сучасного мистецтва, де вони виконують естетичну та концептуальну функцію, стаючи основою для відображення важливих соціальних, екологічних і культурних тем. У роботі наголошено, що сучасна художня кераміка може стати важливим засобом діалогу між минулим і майбутнім, відображаючи як культурну спадщину, так і сучасні глобальні виклики.

Особливу увагу приділено ролі інноваційних технологій у розвитку анімалістичних форм. Використання таких сучасних рішень, як 3D-друк, лазерне різання, цифрове моделювання та експериментальні матеріали, сприяє створенню складних і детальних композицій, які демонструють унікальне поєднання традиційного з сучасним. Такі технології не лише розширюють можливості митців, але й дозволяють інтегрувати анімалістичні мотиви у цифровий мистецький простір.

У статті акцентується увага на важливості інтеграції українських анімалістичних мотивів у глобальний мистецький контекст. Завдяки цьому відбувається популяризація української культури, підвищується впізнаність національного мистецтва у світі. Підкреслено, що для збереження та адаптації культурної спадщини необхідно враховувати естетичні й концептуальні запити сучасного суспільства.

Виявлено низку викликів, що стоять перед розвитком анімалістичних форм у художній кераміці. Серед них недостатня інституційна підтримка, обмеженість матеріальної бази для впровадження інновацій, а також потреба у ширшому залученні молодих митців до цього напрямку.

Ключові слова: анімалістичні форми, художня кераміка, сучасне мистецтво, українська культура, трансформація традицій, виставкова кераміка, збереження культурної спадщини, інноваційні техніки, символіка, національна ідентичність.

Volodymyr KHYZHYSKYI,
 orcid.org/0000-0002-8450-9087

PhD in Art Studies,
 Associate Professor at the Department of Artistic Ceramics, Wood, Sculpture, and Metal
 Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative Applied Arts and Design
 (Kyiv, Ukraine) vladluck@meta.ua

Oleksandr DZHULAI,
 orcid.org/0009-0004-9275-3479

Master's Student at the Department of Artistic Ceramics, Wood, Sculpture, and Metal
 Mykhailo Boichuk Kyiv State Academy of Decorative Applied Arts and Design
 (Kyiv, Ukraine) alyonajuly@aol.com

ANIMALISTIC FORMS IN CONTEMPORARY ARTISTIC CERAMICS: TRANSFORMATION OF TRADITIONAL ART

The article examines animalistic forms in contemporary Ukrainian artistic ceramics, specifically their transformation in the context of modern art and the preservation of cultural heritage. It substantiates that animalistic motifs, deeply rooted in folklore, mythology, and ritual beliefs, play significantly broader roles in contemporary art. It has been revealed that a key challenge remains the insufficient integration of modern technologies in the creation of exhibition ceramics, which limits its adaptation to the needs of today's audience.

A thorough analysis of the evolution of animalistic motifs in artistic ceramics, traditionally used in household items, rituals, and decorative art, has been conducted. The article emphasizes that such motifs are now being actively reinterpreted through the lens of new technologies and conceptual approaches.

Their new role in exhibition formats of contemporary art has been unveiled, where they serve aesthetic and conceptual functions, providing a basis for reflecting important social, ecological, and cultural themes. The study highlights that contemporary artistic ceramics can become a significant medium for dialogue between the past and the future, reflecting both cultural heritage and modern global challenges.

Special attention is given to the role of innovative technologies in the development of animalistic forms. The use of modern solutions such as 3D printing, laser cutting, digital modeling, and experimental materials facilitates the creation of complex and detailed compositions that showcase a unique combination of tradition and modernity. These technologies not only expand the possibilities for artists but also enable the integration of animalistic motifs into the digital art space.

The article emphasizes the importance of integrating Ukrainian animalistic motifs into the global art context. This integration promotes Ukrainian culture and enhances the international recognition of national art. It underlines that preserving and adapting cultural heritage requires consideration of the aesthetic and conceptual demands of modern society.

A number of challenges to the development of animalistic forms in artistic ceramics have been identified. These include insufficient institutional support, limited material resources for innovation, and the need to more actively involve young artists in this direction.

Key words: *animalistic forms, artistic ceramics, contemporary art, Ukrainian culture, transformation of traditions, exhibition ceramics, preservation of cultural heritage, innovative techniques, symbolism, national identity.*

Постановка проблеми. Традиційне мистецтво завжди було джерелом натхнення для сучасних художників, зокрема в галузі кераміки. Одним із ключових аспектів цього є анімалістичні форми, які, будучи відображенням людського ставлення до природи, знаходять своє місце у творчості митців різних епох. Однак у сучасній художній кераміці ці форми зазнали суттєвих змін, що обумовлені як впливом глобалізації, так і трансформацією естетичних, технічних та концептуальних підходів.

Сучасна кераміка, яка все більше інтегрує експериментальні техніки та матеріали, прагне відійти від простого відтворення традиційних мотивів і перейти до осмислення їх через призму нових

ідей, що породжує необхідність глибшого аналізу, як саме трансформуються анімалістичні форми в умовах сучасного мистецтва.

Актуальність дослідження анімалістичних форм у сучасній українській художній кераміці зумовлена недостатнім рівнем наукового вивчення цього явища, особливо в період незалежності. Сучасна декоративна кераміка України переживає суттєві трансформації, які включають як еволюцію її функціонального призначення, так і розвиток нових естетичних та концептуальних підходів. Якщо раніше кераміка переважно виконувала утилітарну функцію, то нині з'являється новий напрямок, орієнтований на створення кераміки виставкового характеру, яка несе переважно

естетичну функцію. Такі твори характеризуються продуманою тематикою, композицією та іншими ознаками, притаманними художнім творам.

Особливе місце в цьому контексті займають анімалістичні форми, які традиційно були невід'ємною частиною декоративного мистецтва. Вони виступають не лише як засіб художнього вираження, але й як інструмент збереження культурної ідентичності. У нових умовах розвитку української кераміки анімалістичні мотиви отримують нове трактування, стаючи платформою для переосмислення традиційних образів у контексті сучасного мистецького дискурсу. Це явище є новим і потребує всебічного дослідження, адже включає в себе як розвиток технік та форм, так і адаптацію до виставкових стандартів сучасного декоративного мистецтва.

Незважаючи на багату історію української кераміки, сучасний етап її розвитку залишається маловивченим, особливо в аспекті виставкових форм, які дедалі більше інтегруються у глобальні мистецькі процеси. Це піднімає важливі питання: як трансформується функціонально-естетичне призначення анімалістичних мотивів у сучасній декоративній кераміці, наскільки ці трансформації відповідають викликам сучасного світу, та як ці зміни впливають на збереження української культурної ідентичності.

Відсутність комплексного підходу до аналізу анімалістичних форм у сучасній українській кераміці ускладнює її інтерпретацію як явища, що поєднує традиційні цінності та сучасні мистецькі тенденції. Тому, дослідження цього напрямку є важливим не лише для розуміння специфіки естетичних і функціональних змін у сучасній декоративній кераміці України, але й для осмислення її місця в глобальному мистецькому просторі.

Аналіз досліджень. Аналіз останніх досліджень сучасної української декоративної кераміки свідчить про активну увагу науковців до цієї теми, хоча окремі її аспекти, зокрема виставковий характер анімалістичних форм, залишаються недостатньо вивченими. Серед відомих дослідників, які зробили вагомий внесок у вивчення кераміки, варто згадати таких фахівців, як Бей Т., Гнатишин І., Голубець О., Гуржій І., Ляшкевич П., Покотило Т., Пошивайло О., Ханко В., Хижинський П., Чернявський К., Шмигало Р.

Всі ці дослідники зосередили увагу на різних аспектах української декоративної кераміки, що дозволяє скласти широку картину її розвитку. Зокрема, Бей Т., Гнатишин І., Ляшкевич П., Покотило Т. і Шмигало Р. розглядають міждисциплінарні підходи до аналізу декоративного мис-

тецтва, зокрема кераміки, акцентуючи увагу на її культуротворчій ролі та зв'язках з іншими видами мистецтва.

Голубець О., і Чернявський К. роблять акцент на регіональних і функціональних особливостях, таких як вплив архітектурного середовища та соціокультурних умов на розвиток художньої кераміки. Їх дослідження дозволяють глибше зрозуміти специфіку інтеграції керамічного мистецтва у сучасний урбаністичний простір.

Окрему увагу варто приділити працям Пошивайло О., Ханка В., Гуржій І. та Хижинського П., які досліджують трансформацію традиційних мотивів і технік у контексті сучасного українського мистецтва. Вони акцентують на значенні традицій як джерела натхнення для сучасних митців, зокрема в аспекті переосмислення народних образів і форм, що є актуальним для анімалістичних мотивів.

Незважаючи на значний науковий інтерес, тематика анімалістичних форм у сучасній українській декоративній кераміці, особливо у виставковому контексті, залишається мало висвітленою, що зумовлює потребу у подальших дослідженнях, які б охоплювали не лише естетичні, а й концептуальні аспекти використання анімалістичних мотивів.

Мета статті – аналіз анімалістичних форм у сучасній художній кераміці України, з акцентом на їхню трансформацію в умовах сучасного мистецтва, збереження та переосмислення традиційного мистецтва, а також визначення їхньої ролі у формуванні естетики виставкового декоративного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Анімалістичні форми в українській художній кераміці мають глибокі традиційні корені, що пов'язані з фольклорними образами, міфологією та ритуальними уявленнями. Зображення тварин слугували як декоративними елементами, так і символами, що передавали сакральні та соціальні значення. У сучасному мистецькому дискурсі ці форми зазнали суттєвої трансформації, набуваючи нових функцій та виходячи за межі утилітарного й суто декоративного призначення (Кара-Васильєва, 2005).

Сучасна кераміка використовує анімалістичні мотиви як засіб художнього висловлювання, інтегруючи культурну спадщину у глобальний мистецький контекст (Пошивайло, 2021). У своїх роботах сучасні художники керамісти переосмислюють традиційні образи через призму новітніх технік і матеріалів. Наприклад, використання стилізованих зображень тварин у формі мінімалістичних або абстрактних елементів є типовим для творчості митців, які прагнуть поєднати традиційне з сучасним (Голубець, 1991).

Митці України адаптують традиційні анімалістичні образи до нових форм і технік, експериментуючи з матеріалами, текстурами та кольорами. Наприклад, у кераміці дедалі частіше використовуються новітні технології, такі як 3D-друк або поєднання класичних технік із сучасними емалями, що дозволяє створювати складні композиції (Чернявський, 2012). Тваринні форми, зокрема, набувають символічного звучання, відображаючи зв'язок між природою, людиною та сучасними соціокультурними процесами.

Особливе місце посідає виставкова кераміка, яка стає платформою для концептуальних підходів. Тут анімалістичні форми використовуються для висвітлення глобальних тем, таких як екологічні проблеми, співіснування видів або індивідуальність у світі глобалізації (Радько, 2005). Наприклад, образи птахів або диких тварин у творчості сучасних керамістів нерідко трактується як метафори крихкості природи або культурної спадщини (Хижинський, 2021).

Як ми бачимо, що анімалістичні мотиви у сучасній художній кераміці України демонструють динамічний процес трансформації: від елементів традиційної спадщини до концептуальних мистецьких об'єктів, що мають міжнародний резонанс.

Раніше анімалістичні форми в українській кераміці мали переважно утилітарну функцію, слугуючи частиною предметів побуту, таких як глечики, миски чи кахлі, прикрашені стилізованими зображеннями тварин. Ці мотиви відображали зв'язок людини з природою та мали символічне значення, наприклад, охоронне чи ритуальне (Кара-Васильєва, 2005). Однак у сучасній художній кераміці анімалістичні форми втрачають свою утилітарність і стають переважно естетичними об'єктами, які посідають центральне місце у виставкових експозиціях (Пошивайло, 2021).

Сучасні твори художньої кераміки відзначаються авторським осмисленням. Вони мають ретельно продуману композицію, тематику та символічне навантаження, що робить їх мистецькими артефактами. Такі роботи часто створюються не для повсякденного використання, а для естетичного споглядання, що є характерним для виставкової кераміки (Хижинський, 2021).

Сучасна виставкова кераміка все більше відходить від традиційної орнаментальності, зосереджуючи увагу на пластичності форми та її емоційній виразності. Наприклад, стилізовані зображення тварин у творчості сучасних митців зазнають змін: вони можуть мати абстрактний вигляд або виконуватися у модерністській манері, що відповідає естетичним запитам сьогодення

(Голубець, 1991). Такі роботи не лише зберігають зв'язок із традиційними мотивами, а й відкривають нові можливості для інтерпретації, демонструючи унікальність українського мистецтва у глобальному контексті (Радько, 2005).

Сучасна художня кераміка в Україні активно інтегрує новітні технології, які відкривають перед митцями нові можливості для реалізації творчих задумів. Використання технологій 3D-друку, лазерного різання, цифрового моделювання та експериментальних керамічних матеріалів дозволяє створювати складні анімалістичні форми з високим рівнем деталізації, які раніше було важко уявити у традиційній кераміці. Завдяки цьому інноваційні техніки не лише розширюють технічний арсенал митців, але й допомагають їм переосмислювати традиційні мотиви у сучасному контексті.

Сучасні керамісти активно експериментують із формою, створюючи інсталяції, які включають анімалістичні мотиви як основу масштабних композицій. Наприклад, такі твори можуть використовувати тваринні образи для формування просторових структур, що взаємодіють із глядачем через контекст виставки. Це не лише демонструє зв'язок із традиційним мистецтвом, але й пропонує новий спосіб сприйняття кераміки як частини сучасного мистецького дискурсу. У таких роботах традиційні образи часто інтерпретуються крізь призму сучасних концепцій, таких як екологічна свідомість або гармонія між природою та людиною (Чернявський, 2012).

Такі новаторські підходи дозволяють інтегрувати українське мистецтво у світовий контекст, демонструючи його здатність поєднувати інноваційність із глибоким шануванням культурних традицій, що підкреслює динамізм і перспективність української художньої кераміки у глобальній мистецькій спільноті.

Анімалістичні мотиви відіграють ключову роль у збереженні та популяризації культурної спадщини України. Їх трансформація у сучасній художній кераміці сприяє не лише актуалізації традицій, але й створенню нових форм художнього висловлювання. Через такі образи митці переосмислюють національну ідентичність, вплітаючи культурні символи у глобальний мистецький контекст, що дозволяє зберігати український культурний код у сучасних умовах (Кара-Васильєва, 2005).

Сучасні митці активно використовують анімалістичні форми для підкреслення зв'язку між минулим і сьогоденням, демонструючи здатність української культури адаптуватися до нових викликів. Наприклад, у виставкових проєктах анімалістичні мотиви виступають як платформа для

діалогу між традиціями та сучасністю, надаючи можливість представити національне мистецтво на міжнародній арені. Такі проекти не лише популяризують українську культуру, але й сприяють її інноваційному розвитку.

Анімалістичний напрям у кераміці слугує інструментом для інтеграції українських традицій у глобальний мистецький дискурс. Використання образів тварин, що є носіями національної символіки, сприяє створенню нових інтерпретацій традиційних мотивів. Це збагачує культурний ландшафт країни, водночас роблячи його цікавим для міжнародної аудиторії.

На сьогодні, сучасна художня кераміка виконує важливу місію збереження культурної спадщини через адаптацію традиційних форм до сучасних художніх умов. Вона створює нові можливості для осмислення національної ідентичності, водночас розширюючи вплив українського мистецтва у глобальному масштабі.

Розвиток анімалістичних форм у сучасній художній кераміці супроводжується низкою викликів, які потребують вирішення для повноцінного розкриття потенціалу цього напрямку. Серед основних проблем – недостатня інституційна підтримка, що обмежує можливості реалізації великих виставкових проектів і програм з підтримки митців. Також важливою є проблема матеріальної бази: брак доступу до сучасних технологій, спеціалізованих матеріалів та обладнання ускладнює експерименти з інноваційними техніками (Гервас, 2018). Крім того, необхідно активніше залучати молодих митців, які могли б продовжувати розвивати цей напрям, інтегруючи нові ідеї у традиційне мистецтво.

Попри ці виклики, зростання попиту на виставкову кераміку відкриває нові можливості для творчості. Це стимулює художників до розробки інноваційних форматів і технік, що відповідають сучасним естетичним і концептуальним запитам. Наприклад, інтеграція цифрових технологій, таких як 3D-друк, створює умови для більш складних і масштабних проектів, де анімалістичні форми можуть використовуватися як

символи глобальних проблем, зокрема екологічних або культурних.

Дослідження трансформації анімалістичних форм у сучасній кераміці є необхідним кроком для поглиблення розуміння цього явища. Такий аналіз дозволить не лише розширити уявлення про анімалістичні мотиви, але й сприятиме інтеграції української кераміки у світовий мистецький контекст, де традиція поєднується з інноваціями, що у свою чергу, підвищить видимість українського мистецтва на міжнародній арені, сприяючи його подальшому розвитку.

Висновки. Анімалістичні форми у сучасній українській художній кераміці є яскравим прикладом переосмислення традиційного мистецтва в контексті сучасних художніх тенденцій. Вони зберігають зв'язок із культурною спадщиною, водночас стаючи платформою для інноваційного мистецького висловлювання. Використання традиційних мотивів через сучасні техніки, такі як 3D-друк і експериментальні матеріали, дозволяє митцям створювати складні та символічно насичені композиції, що відповідають сучасним естетичним і концептуальним запитам.

Сучасна виставкова кераміка, зокрема у напрямі анімалістичних форм, відіграє важливу роль у популяризації української культури. Вона не лише забезпечує збереження традиційних мотивів, але й сприяє інтеграції українського мистецтва у глобальний контекст. Через анімалістичні образи митці висвітлюють важливі соціальні, екологічні та культурні питання, демонструючи здатність української кераміки адаптуватися до викликів сучасного світу.

Водночас розвиток цього напрямку стикається з низкою викликів, серед яких недостатня інституційна підтримка, обмеженість матеріальної бази та необхідність залучення молодих митців. Подальші дослідження у сфері трансформації анімалістичних форм є важливими для розширення знань про сучасну українську кераміку та її потенціал у формуванні культурної ідентичності. Такі дослідження сприятимуть зміцненню позицій української кераміки на міжнародній мистецькій арені та збагаченню світового культурного ландшафту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гервас О. Дизайн та монументально-декоративне мистецтво. Кераміка та керамічні вироби. Навчально-методичний посібник. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «АЛМІ», 2018. 112 с.
2. Голубець О. М. Львівська кераміка. Київ: Наукова думка, 1991. 120 с.
3. Гуржій І. Художня кераміка: традиції та сучасність. Київ: Мистецтво, 2017. 200 с.
4. Довговічність кераміки та спроба її підвищення. Будівельне матеріалознавство: підручник / за ред. П.В. Кривенко. К.: ЕксОб, 2006. С. 170–171.
5. Жижинський П. Сучасна художня кераміка: нові концепції та форми. Львів: Логос, 2022. 180 с.
6. Кара-Васильєва Т. Художня кераміка. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках великого стилю. Київ: Либідь, 2005. С. 123–128.

7. Кераміка України. Довідково-іміджеве видання. Київ: Видавництво Сербя М.А. ТОВ «Видавничий центр «Логос Україна», 2009. 176 с.
8. Крутенко Н. Розповіді про кераміку. Київ: Либідь, 2002. 252 с.
9. Попова Г. Українське мистецтво ХХ століття. Мистецька освіта. 2002. №3. С. 47–49.
10. Пошивайло О. Міжнародне Бієнале художньої кераміки імені Василя Кричевського. 2019: каталог. Опішне: Українське Народознавство, 2021. 144 с.
11. Пошивайло О. Національний симпозіум монументальної кераміки «Гіганти незалежної України»: альбом-каталог. Опішне: Українське народознавство, 2021. 144 с.
12. Радько С. Гряде III національний стиль. Український керамологічний журнал. 1-4 (15-18), 2005, вид-во «Українське народознавство» Національного музею-заповідника українського мистецтва в Опішному. Опішня, 2005. 336 с.
13. Хижинський П. Інспірації прадавніми керамічними формами у творчості професійних художників-керамістів Вроцлава. Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 39, том 3, 2021. С. 35–40.
14. Чернявський К.В. Архітектурно-художня кераміка в дизайні інтер'єрів дитячих лікувально-оздоровчих закладів [Текст] : автореф. дис. канд. мистецтвознав. : 17.00.07. Харків: Харк. держ. акад. дизайну і мистец., 2012. 20 с.
15. Щербак В.А. Сучасна українська майоліка. Київ: Наукова думка, 1974. 192 с.

REFERENCES

1. Hervas, O. (2018). Dizain ta monumentalnodekoratyvne mystetstvo. Keramika ta keramichni vyroby [Design and monumental and decorative art. Ceramics and ceramic products]. Navchalno-metodychnyi posibnyk. Uman: Vydavnychopolihrafichnyi tsentr «ALMI», 112 [in Ukrainian].
2. Holubets, O. M. (1991). Lvivska keramika [Lviv ceramics]. Kyiv: Naukova dumka, 120 [in Ukrainian].
3. Hurzhii, I. (2017). Khudozhnia keramika: tradytsii ta suchasnist [Artistic ceramics: traditions and modernity]. Kyiv: Mystetstvo, 200 [in Ukrainian].
4. Kryvenko, P. V. (Ed.) (2006). Dovichnist' keramiky ta sprobа yii pidvyshchennia [Durability of ceramics and attempts to improve it]. In Budivel'ne materialoznavstvo: pidruchnyk [Building materials science: textbook] (pp. 170–171). Kyiv: EksOb [in Ukrainian].
5. Zhizhyn'skyi, P. (2022). Suchasna khudozhnia keramika: novi kontseptsii ta formy [Modern artistic ceramics: new concepts and forms]. Lviv: Lohos, 180 [in Ukrainian].
6. Kara-Vasyl'ieva, T. (2005). Khudozhnia keramika. Dekoratyvne mystetstvo Ukraïny XX stolittia. U poshukakh velykoho styl'u [Artistic ceramics. Decorative art of Ukraine of the 20th century. In search of a great style]. Kyiv: Lybid', 123–128 [in Ukrainian].
7. Keramika Ukraïny. Dovidkovo-imidzheve vydannia [Ukrainian ceramics. Reference and image publication]. (2009). Kyiv: Serba M. A. TOV Vydavnychi tsentr «Lohos Ukraïna», 176 [in Ukrainian].
8. Kruten'ko, N. (2002). Rozpovidi pro keramiku [Stories about ceramics]. Kyiv: Lybid', 252 [in Ukrainian].
9. Popova, H. (2002). Ukrains'ke mystetstvo XX stolittia [Ukrainian art of the 20th century]. Mystets'ka osvita [Art education], (3), 47–49 [in Ukrainian].
10. Poshyvaïlo, O. (2021). Mizhnarodne Biyenale khudozhnoi keramiky imeni Vasylia Krychevs'koho [International Biennale of Vasyl Krychevsky artistic ceramics]. Opishne: Ukrayins'ke narodoznavstvo, 144 [in Ukrainian].
11. Poshyvaïlo, O. (2021). Natsional'nyi sympozium monumental'noi keramiky «Hihanty nezalezhoï Ukraïny»: al'bom-kataloh [National symposium of monumental ceramics “Giants of Independent Ukraine”: album-catalog]. Opishne: Ukrayins'ke narodoznavstvo, 144 [in Ukrainian].
12. Rad'ko, S. (2005). Hriade III natsional'nyi styl' [The third national style is coming]. Ukraïns'kyi keramolohichnyi zhurnal [Ukrainian ceramological journal], 1-4 (15–18), 336 [in Ukrainian].
13. Khyzhyn'skyi, P. (2021). Inspiratsii pradavnimy keramichnymy formamy u tvorchosti profesiinykh khudozhnykiv-keramistiv Vrotslava [Inspirations by ancient ceramic forms in the creativity of professional ceramic artists of Wrocław]. Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk [Current issues of the humanities], 39(3), 35–40 [in Ukrainian].
14. Shcherbak, V. A. (1974). Suchasna ukraïns'ka maïolika [Modern Ukrainian majolica]. Kyiv: Naukova dumka, 192 [in Ukrainian].